

Історичні і сучасні тенденції розвитку вищої освіти

1. Європейські університети епохи середньовіччя
 2. Історія університетів України
 3. Болонський процес і його реалізація в Україні
 4. Типи закладів вищої освіти
-

Стародавній Рим

Атений (Атенеум, Афінеум)

135

граматика
елоквенція
філософія
діалектика
право

Магнаврська вища школа = Пандидактеріон

855 – с. 15 ст.

граматика
риторика
філософія
арифметика
геометрія
музика
астрономія

дипломати
чиновники

вища медична школа Салерно

IX – XIX ст.

шпиталь при монастирі

корпорація лікарів

3 роки – логіка

5 років – теорія медицини

1 рік – практика

трактати

“Антидотарій”

“Пасіонарій”

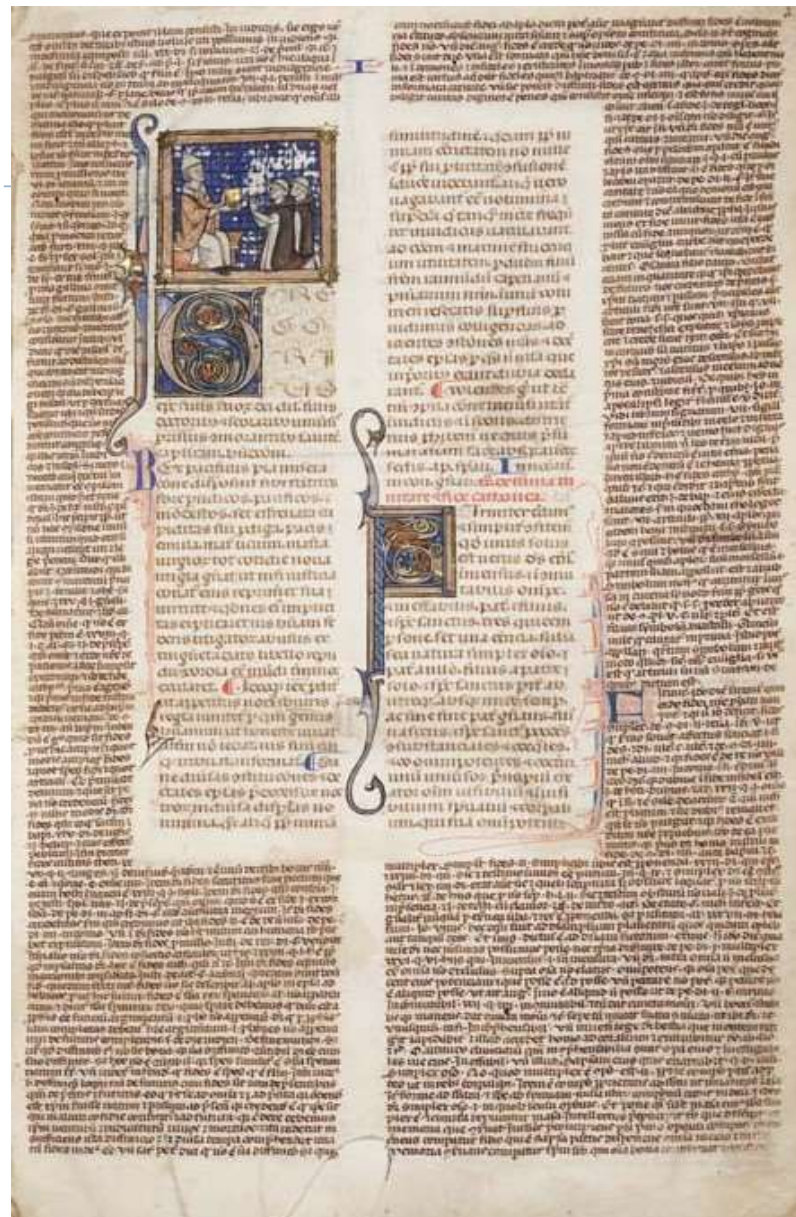
священики

миряни

жінки

ХІ ст. Болонья

► Ірнерій 1050 – 1125

Glossa ordinaria

Universitas – лат.

міста

Італія

корпорація студентів та викладачів
на зразок цехових об'єднань
“привілейована учена корпорація”
привілеї

академічні свободи
“чинення власного суду”
присудження ступенів

1088 – Болонський університет найстаріший
немає документальних підтверджень

Оксфордський університет

1096

Кембриджський університет

1209

“Оксбридж”

Паризький університет

коледж Сорбонна

1200 – визнаний королем, мав хартію

1215 – визнаний папою Інокентієм III

1229 – побиття з містянами

богослів'я

Саламанкський університет

1254 – визнаний королем

1255 – папою Олександром IV

XII – XIII ст. – Франція, Англія, Італія, Іспанія

- королівський указ – Саламанка, Неаполь
- рішення єпископата – Тулуза
- спонтанне перетворення освітнього закладу – Париж, Оксфорд

на основі церковних шкіл
соборних і монастирських

філософія
теологія
право
медицина

“7 вільних мистецтв”

артистичний факультет

найдавніший

філософський

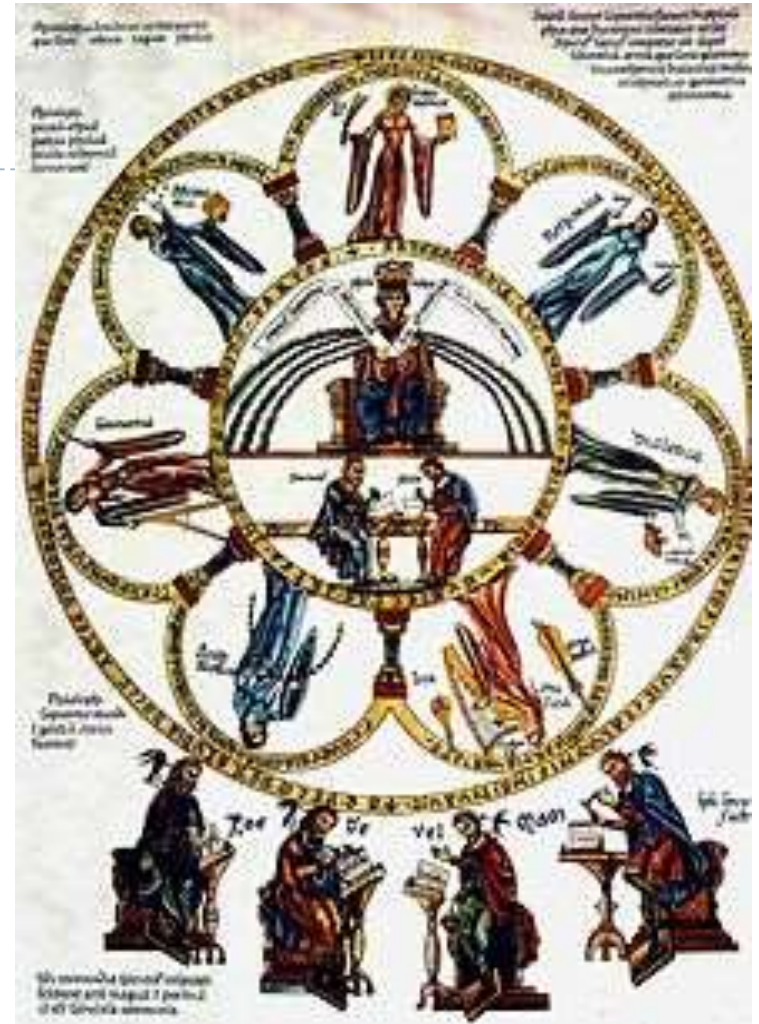
scholar

studio

magister

doctor

professor

XIII ст. – бакалаври, ліценціати

студентські корпорації – **нації**

alma mater

Болонья, Падуя

колегії викладачів

професорські об'єднання

Париж

XV ст. Паризька, Болонська – понад 4 тис. студентів
Оксфорд, Кембридж, Саламанка, Тулуза, Падуя – 1 тис.

лекції - ординарні і екстраординарні
диспути —→

відповідальний декан соборної церкви

кафедра – церковного походження

нестача кафедр —→ поява **факультетів**

☐ **теологічний**

☐ **правовий**

☐ **медичний**

☐ **філософський**

} вищі факультети

↙
rector

collegium – співжиття вчених і студентів

XVII ст. – створення академій наук в Європі

«Nullius in verba»

До XIX ст. сформувалися

2 моделі університетів:

❖ французька

❖ німецька → Берлінський університет (1810)

дослідницький університет
семінари

Вільгельм Гумбольдт

“Новий університет, обриси якого мало-помалу вимальовуються у наш час, прагне бути мікрокосмом. Він охоплює усі класи навчання; є найвищим інститутом наукового кооперативного дослідження; готує не тільки для різних суспільних професій, але й для життя, у його нескінченній складності та багатстві проявів. Сприяє заняттям мудрування, розумового міркування і пошуку істини у пізнанні, [сприяє] розвитку тілесної енергії, волі, добрих звичок, радості життя, морального характеру, корисних смаків, вихованню ідеалу, суспільного практичного тактовного сенсу поведінки.”

Хінер де лос Ріос

“Університетська педагогіка”

1905

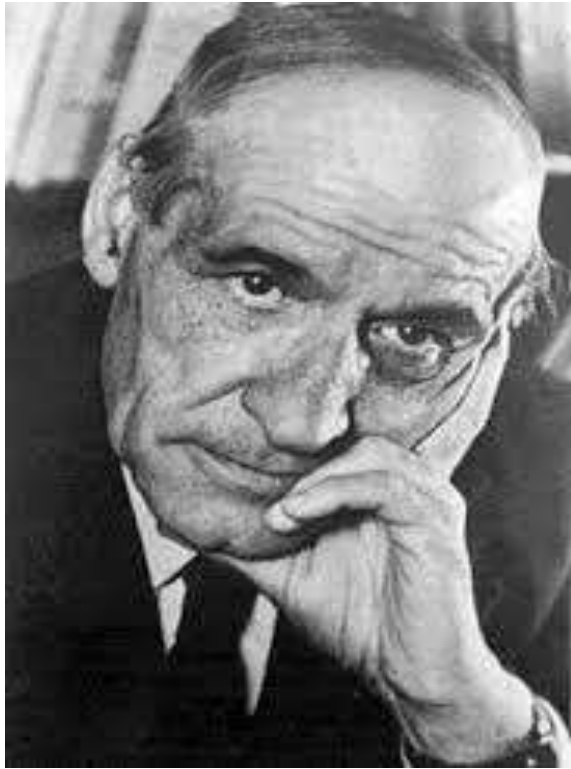
“Усі, хто отримують вищу освіту, – це не всі, хто може і має її здобувати, а тільки діти з середніх класів. Університет є привілеєм, який важко виправдати і відстояти. Тема присутності робітників в університеті взагалі не обговорюється. Тому є дві причини: по-перше, якщо деякі, і я серед них, вважають за необхідне надавати робітникові університетське знання, то через те, що вважають це цінним і бажаним. Проблема загальності університету передбачає попереднє визначення того, якими будуть університетське знання й університетська освіта. По-друге, завдання зробити університет більш доступним для робітників – це меншою мірою проблема університету і набагато більшою мірою проблема держави. Тільки глибока реформа останньої вирішить її. Усі попередні спроби, такі, як “розширення університету” і т. п., зазнали краху.”

Хосе Ортега-і-Гассет

“Місія університету”

1930

“Наука – це гідність університету і, більше того – оскільки врешті-решт є ті, хто живуть без гідності, – це душа університету, та основа, яка живить його життя і не дозволяє йому бути всього-на-всього нікчемним механізмом. <...> Він [університет] потребує не тільки постійного контакту з наукою, бо інакше може зникнути. Він потребує також контакту з суспільним життям, з історичною реальністю, з теперішнім, яке завжди є *integrum* і яке можна брати цілісно, нічого не відкидаючи *ad usum Delphinis*. Університет має бути відкритий для сучасності; більше того він має бути домірним з нею, зануреним у неї.”

«Тільки-но виникає університетська освіта, вона одразу стає науковою освітою. Вона визначається завдяки науковому способу дій у цілому і через зміст наук, які знаходяться в освіті на передньому плані. Наукова позиція – більше ніж наукові знання та професійні навички. Вона є здібністю відсторонити на якийсь момент власні цінності на користь об'єктивного пізнання, бути спроможним відмовитися від власної точки зору, власних актуальних бажань на користь неупередженого аналізу фактів. Тим самим не тільки досягається об'єктивно вільне пізнання, але й змінюється досвід власного відданого певним поглядам існування. Скасовуються фанатизм і сліпота.»

Карл Ясперс

“Ідея університету” 1946

інформатизація освіти

інтернаціоналізація освіти

цифрова дидактика

відкрите освітнє
середовище

Болонський процес

гармонізація систем освіти країн Європи в рамках Болонської угоди з метою створення **єдиного європейського простору вищої освіти**

Сорбонська декларація – 1998

Франція, Німеччина, Італія, Велика Британія

Болонська декларація – 19 червня 1999

представники 29 країн

нині – 47 країн

Україна – 2005

Декларація містить 7 ключових положень:

- ▶ Прийняття системи порівнянних ступенів, у тому числі шляхом запровадження додатка до диплому для забезпечення можливості працевлаштування європейських громадян і підвищення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти.
- ▶ Введення двоциклової структури навчання: попереднього (pregraduate) і випускного (graduate). Перший цикл триває не менше трьох років. Другий повинен вести до отримання ступеня магістра або кандидата наук.
- ▶ Впровадження європейської системи трансферу залікових одиниць трудомісткості для підтримки великомасштабної студентської мобільності (система кредитів). Вона також забезпечує право вибору студентом дисциплін. За основу пропонується прийняти ECTS (European Credit Transfer System), зробивши її накопичувальною системою, здатною працювати в рамках концепції «навчання впродовж усього життя».
- ▶ Істотно розвинути мобільність учнів (на базі виконання двох попередніх пунктів). Розширити мобільність викладацького та іншого персоналу шляхом заліку періоду часу, витраченого ними на роботу в європейському регіоні. Встановити стандарти транснаціональної освіти.
- ▶ Сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості з метою вироблення порівняльних критеріїв і методологій
- ▶ Впровадження вузівських систем контролю якості освіти та залучення до зовнішньої оцінки діяльності вузів студентів та роботодавців
- ▶ Сприяння необхідним європейським поглядам у вищій освіті, особливо в галузі розвитку навчальних планів, міжінституційні співробітництва, схем мобільності та спільних програм навчання, практичної підготовки і проведення наукових досліджень.

кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС

освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації

Стаття 26. Основні завдання закладу вищої освіти

1. Основними завданнями закладу вищої освіти є:

- ▶ 1) провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями;
- ▶ 2) для університетів, академій, інститутів - провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі;
- ▶ 3) участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу;
- ▶ 4) формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;
- ▶ 5) забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності;
- ▶ 6) створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів;
- ▶ 7) збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства;
- ▶ 8) поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян;
- ▶ 9) налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури;
- ▶ 10) вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників.

Стаття 28. Типи закладів вищої освіти

1. В Україні діють заклади вищої освіти таких типів:

- 1) **університет** - багатогалузевий (класичний, технічний) або галузевий (профільний, технологічний, педагогічний, фізичного виховання і спорту, гуманітарний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) заклад вищої освіти, що провадить інноваційну освітню діяльність за різними ступенями вищої освіти (у тому числі доктора філософії), проводить фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність;
- 2) **академія, інститут** - галузевий (профільний, технологічний, технічний, педагогічний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) заклад вищої освіти, що провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на першому і другому рівнях за однією чи кількома галузями знань, може здійснювати підготовку на третьому і вищому науковому рівнях вищої освіти за певними спеціальностями, проводить фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність;
- 3) **коледж** - заклад вищої освіти або структурний підрозділ університету, академії чи інституту, що провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра, проводить прикладні наукові дослідження та/або творчу мистецьку діяльність. Статус коледжу отримує заклад освіти (структурний підрозділ закладу освіти), в якому обсяг підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра та/або молодшого бакалавра становить не менше 30 відсотків загального ліцензованого обсягу.

Стаття 32. Принципи діяльності, основні права та обов'язки закладу вищої освіти

1. Діяльність закладу вищої освіти провадиться на принципах:
 - 1) автономії та самоврядування;
 - 2) розмежування прав, повноважень і відповідальності засновника (засновників), державних органів та органів місцевого самоврядування, до сфери управління яких належить заклад вищої освіти, органів управління закладу вищої освіти та його структурних підрозділів;
 - 3) поєднання колегіальних та єдиноначальних засад;
 - 4) незалежності від політичних партій, громадських і релігійних організацій (крім закладів вищої духовної освіти).

► завдання

1. Визначити особливості діяльності українських університетів у XIX столітті (на прикладі одного університету).
2. Схарактеризувати принципи Болонської декларації.

